

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno din 32—, polletno
din 16—, četrtletno din 9—, ino-
zemstvo din 64—
Poštno-čkovni račun številka 10.603

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „KMEČKO DELO“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Gene inseratom: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mall oglasi vsaka beseda din 1—

Znatno zmanjšana vojna nevarnost

Vojna nevarnost, katera je strašila radi Gdanska v minulih štirinajstih dneh po Evropi, se je znatno unesla. Nemčija se zaveda po sodbi francoskega časopisja, da bi z zasedbo Gdanska le malo pridobila, na drugi strani pa mnogo izgubila v splošni vojni. Nemčija in Italija skušata v zadnjem času prepričati svet, da ni vredno stopiti v vojno radi Gdanska. Z ozirom na gdansko vprašanje stoji Poljska na stališču: 1. Gdansk mora ostati ednica za se-

be izven nemških mej; 2. Gdansk mora ostati v poljskih carinskih mejah; 3. poljske pravice v Gdanku morajo biti stvarno spoštovane in ne samo na papirju, ter 4. v Gdanku je dovolj mesta za kulturni razvoj nemške večine, toda na drugi strani je treba spoštovati tudi posebnost poljske manjšine. Glede poljskega pristanišča Gdansk je Anglija odločno na strani Poljske, kateri je dala besedo in je tudi pripravljena na borbo.

Pomorska moč Nemčije in Italije ter Anglije in Francije

Nemčija in Italija premoreta skupno na morju 311 edinic s 596.000 tonami. Anglija in Francija pa spremoreta skupno 374 edinic z 1.740.000 tonami. Vojne ladje, ka-

tere so v gradnji in se še bodo gradile, bodo znatno povečale angleško ter francosko pomorsko moč. Iz navedenih števil je razvidna velika razlika v tonaži.

Tovarne za orožje so največ zaslužile letošnje poletje

Dalje časa trajajoča splošna vojna nevarnost polni žepa z milijardnimi dobički tvornicam za izdelovanje orožja ter streliva. Orožarne še niso nikoli toliko zaslužile kakor letošnje poletje. Od tvornic za izdelovanje orožja izkazuje največje dobičke dve, ki sta že 150 let ter skozi pet rodov v lasti francoske družine Du Pont de Namours v Ameriki. Omenjeni tovarni sta dobavljali med svetovno vojno 40% vsega streliva, katerega so potrebovale

Amerika, Anglija ter Francija. Zaposlenih je bilo med vojno v teh orožarnah sto tisoč delavcev in sta prodali vojnih dobavk za eno milijardo 250 milijonov dolarjev. Na vsem svetu najbogatejši Du Pontovi družini donajata tvornici za orožje po vojni letnih osem milijard dinarjev čistega dobička. Ako se pa tekmovalje v oboroževanju ne bo skrčilo, potem bodo dobički Du Pontovih tvornic letos in prihodnje leto presegali 16 milijard dinarjev.

Proslava 700 letnice oo. minoritov v Ptuj

Pred 700 leti so prišli sinovi sv. Frančiška v Ptuj. Skozi sedem sto let so posvečali duhovniki tega reda svoje moči delu za verski in prosvetni napredek ljudstva. Še danes priča o veliki delovni sili minoritskega reda v zgodovini, ki jo je krepila božja pomoč, verska in narodna zavest ljudi, ki so jim bili v vodstvo izročeni. Sedem sto let dela in trpljenja v božji in narodni službi je jubilej, ki ga hočejo oo. minoriti letos 5. in 6. avgusta slovesno proslaviti. V ta namen so sestavili častni odbor, ki mu predseduje voditelj slovenskega naroda dr. Anton Korošec. V častnem predsedstvu sta ministra dr. Krek in Franc Snoj, ban dravske banovine dr. Natlačen in oba slovenska škofa, dalje dr. fr. Mileta, škof šibeniški, provincijal minoritskega reda dr. fr. Burič, vseuč. prof. dr. Fr. Stele. — V okviru proslave bo tudi kongres vseh tretjerednikov iz Slovenije. K tem veličastnim slavnostim so vabljeni fantovski odseki in dekliški krožki v krajih. Poleg mogočne verske manifestacije, na kateri bosta govorila podpredsednik narodne skupščine g. Alojzij Mihelčič in urednik »Slovenca« g. Franc Terseglav,

bodo tudi velike prosvetne prireditve. Otroci bodo imeli svoje slavje v cerkvi in pred samostanom. Nastopila bo prvič otroška godba na fanfare. Sodelovalo bo veliko otrok iz mesta in okolice z deklamacijami, petjem, igrami itd. Ob zaključku bo srečolov za otroke. Ljutomersko in ptujsko pevsko okrožje se pripravljata na mogočen nastop z okoli 300 peveci. Dirigiral bo zvezin pevovodja g. inspektor Marko Bajuk iz Ljubljane. Nad 150 igralcev bo igralo v režiji gledališkega igralca g. Edo Groma iz Maribora novo, veličastno igro »Kuga« g. Davorina Petančiča. V igri nastopijo tudi pevci in godci. V prireditvi, ki bo na posebnem pozorišču pred minoritsko cerkvijo, bodo prikazane zgodovinske narodne noše. V okviru prireditve bo tudi ognjemet, kakršnega Ptuj še ni videl.

Vabimo na te slavnosti vse organizacije v krajih kakor tudi posameznike. Za podrobnejša navodila glede udeležbe se obrnite na domače gg. župnike. Polovična voznina na železnici je zagotovljena. Naročite čimprej knjižice in znake!

Na svidenje v Ptuj 5. in 6. avgusta na teh veličastnih dneh!

150 letnica liberalizma

Liberalizem je starejši ko 150 let. Star je prav za prav toliko, kolikor je staro človeštvo samo. Njegov prvi pojav na pozorišču človeške zgodovine je inscenirala kača, odnosno tisti hudobni duh, ki je iz nje govoril prvima človekoma. Hoteč ju odvrniti od pokorščine Bogu in njegovi volji, jima je prigovarjal, naj prekršita božjo zapoved; s tem ne bosta zapadla kazni, marveč dosega svobodo in srečo: »Bosta kakor bogova.« Liberalizem je pretiravanje človeške svobode zlasti v odnosu človeka do Boga in religije. Kot nazor o življenju in svetu je spremljal v različnih oblikah razvoj človeštva v teku stoletij. Zdaj se je bolj uveljavil na verskem področju, zdaj bolj na kulturnem in književnem, zdaj na političnem. Francoska revolucija, ki je izbruhnila leta 1789, pomenja njegov prodor na politično polje v Evropi. Zato govorimo v naslovu in v članku o 150 letnici liberalizma.

Cez dva dni se bodo začele na Francoskem svečanosti v proslavo te 150 letnice, katero bodo slovesno obhajali zlasti svobodomiselnih krogov. Francoska velika revolucija (politični prevrat), ki se je začela v juniju 1789, je hotela povsem preosnovati francosko družbo in državo. Geslo, pod katerim bi se naj ta preosnova dosegla, so bile znane krilate besede: »Svoboda, enakost, bratstvo!« Ta obnova naj bi se izvršila v popolni neodvisnosti od Boga in krščanstva in v celotnem naspotju z njim. Ko so jakobinci (najradikalnejši liberalci) prišli na krmilo, so odstavili ne samo kralja, marveč so tudi izdali odredbo, da Boga ni in zato se ga tudi ne sme častiti. Mesto krščanskega bogoslužja so s posebnim zakonom vpeljali češčenje boginje razuma. Najlepša cerkev v Parizu (cerkev Matere božje) je bila spremenjena v tempel razuma. Ko so prvič obhajali praznik svobode, so na glavni oltar Marijine cerkve posadili neko zloglasno operno pevko, ki je predstavljala boginjo razuma. Brezboštvo je slavilo zmagovalje. Kri je v Parizu tekla v potokih. Naposled je krvavi samodržec Robespierre, jakobinski voditelj, izdal po konventu (narodnem zboru) to-le odredbo: »Francoski narod priznava, da je Bog in da je duša neumrljiva.« S tem pa ni mogel rešiti sebe nasilne smrti pod guilotino (sekiro, ki je bila takrat vpeljana in s katero še danes sekajo zločincem glave).

Z največjim nasiljem je bila izvršena francoska revolucija. Na stotisoče ljudi je bilo umorjenih in usmrčenih, med njimi tudi kralj Ludovik XVI. in kraljica Antoineta, prav mnogo duhovnikov, redovnikov in redovnic ter ljudi zmernega političnega prepričanja. Človeška svoboda

je bila najhuje pogažena v krvi. Nadaljnje izvrševanje gesla: »Svoboda, enakost, bratstvo«, je prevzel cesar Napoleon Veliki s svojim samodržnim in nasilniškim vladstvom in s svojimi krvavimi vojnami po Evropi. Potem se je liberalizem v teku preteklega stoletja začel širiti med evropskim človeštvom, ki je vkljub vsem slabim izkustvom verovalo njegovim obljubam. Vgnezdil se je med vse narode ter povsod začel pod znanim geslom francoske revolucije: »Svoboda, enakost, bratstvo«, boj ne toliko zoper absolutistično državno moč, marveč zoper božjo avtoriteto in oblast Cerkve. Lažniv v svojem bi-

stvu, ni mogel nobenemu narodu prinesiti sreče, marveč nesrečo in škodo. Svojih obljub ni nikjer izpolnil. Zato je pokončan po lastnih potomcih. Mesto svobode, enakosti in bratstva je zapeljal človeštvo na političnem področju pod absolutistično diktaturo totalitarnih držav, na socialnem in gospodarskem polju pa pod suženjski jarem marksizma in komunizma. Spoznali smo ga najbolje na njegovih sadovih. In ta sodba je edino stvarna in prava, ne pa tista, ki jo laži-svobodomiselni krogi te dni širijo s frazastimi slavospevi o priliki 150 letnice njegovega političnega prodora po francoski revoluciji.

Dragiša Cvetkovič predsednik JRZ

Zadnjo nedeljo se je vršila v Beogradu v dvorani glavnega odbora JRZ skupna seja širšega in ožjega strankinega odbora. Sejo je vodil kot prvi podpredsednik g. dr. Anton Korošec, predsednik senata.

Predloženih je bilo 64 pooblastil iz devetih banovinskih odborov in prisotnih je bilo mnogo najbolj uglednih osebnosti iz ožjega in glavnega odbora.

Sejo je začel s pozdravom na navzoče g. dr. Anton Korošec, ki je imel za umrlim podpredsednikom dr. M. Spahom spominski govor, katerega so poslušali zbrani stoji ter zaklicali ob koncu trikrat »Slava mu!«

Za dr. Korošcem je povzel besedo predsednik vlade g. Dragiša Cvetkovič. Poudarjal je, da je prišlo do današnje seje radi pismene zahteve ogromne večine članov širšega odbora, radi enake zahteve predsedstva kluba poslancev JRZ in ker je umrl eden od podpredsednikov.

Nato je glavni odbor sklenil soglasno, da je ta seja veljavna in lahko sprejme vse važne sklepe.

Sledila je volitev strankinega glavnega

odbora. Za predsednika je bil izvoljen g. Dragiša Cvetkovič, predsednik vlade in notranji minister, za drugega podpredsednika je bil izvoljen namesto umrlega dr. M. Spaha g. dr. Džafer Kulenovič, novi vodja muslimanov ter minister brez listnice in zastopnik prometnega ministra. G. dr. Anton Korošec je ostal prvi podpredsednik. Med tajniki je minister g. dr. Miha Krek.

Glavni odbor je odobril volitev banovinskih odborov kakor tudi delegatov za glavni odbor. S sklepom glavnega odbora, ki je bil sprejet soglasno, so bili izključeni iz stranke dr. Milan Stojadinovič z osmimi najožjimi pristaši. Glavni odbor je tudi najostreje obsodil dr. Milana Stojadinoviča in njegovih prijateljev poskus, da bi se stranka razcepila ali pa, da bi bila bistveno oškodovana. Glavni odbor je še pozval vse odbore in pristaše stranke, da se zberejo složno okrog novega predsednika stranke in vsestransko delajo na to, da bo stranka JRZ v svoje urejene vrste zbirala z vso svojo silo iz naroda po vsej državi nove člane.

Iz raznih držav

V NAŠI DRŽAVI

Egiptovski zunanji minister na obisku v Beogradu. Egiptovski zunanji minister Jahja paša je obiskal kar po vrsti Ankaru, Bukarešto, Sofijo in se je pripeljal v Beograd na prvi uradni obisk 6. julija. Egiptovski državnik je ostal v naši prestolnici do 10. julija. Od nas se je odpeljal v Atene. Jahja paša je bil ob prvem obisku slovesno sprejet že na beograjskem kolodvoru. Takoj po prihodu se je vpisal v dvorsko knjigo in sta ga sprejela kraljeva namestnika v avdienco. Visoki gost je obiskal našega zunanjega ministra, predsednika vlade in predvsem pa trgovinskega ministra. Egipčan se je odpeljal tudi na Oplenac na grob kralja Petra in Aleksandra. Obisk Jahja paše je bil namenjen predvsem poglobitvi trgovskih odnosov med našo državo in Egiptom, s katerim je bila Jugoslavija doslej v živahnih trgovskih stikih. Dne 8. julija se je pripeljal Jahja paša v Slovenijo, da se je poklonil knezu namestniku Pavlu, ki ga je sprejel na svojem gradu na Brdu.

V DRUGIH DRŽAVAH

Bolgarski ministrski predsednik v Berlinu. Zadnjič smo poročali, da se je odpeljal v Berlin na uradni obisk s soprogo, hčerko in s spremstvom bolgarski mini-

strski predsednik Kjuseivanov, kateri se je ustavil med potjo tudi v Beogradu. Šefa bolgarske vlade so v nemškem prestolnem mestu zelo slovesno sprejeli. Kjuseivanov je položil 6. julija venec na grob padlih vojakov, kjer mu je skazalo nemško vojaštvo vojaške časti. Kancler Hitler, nemški zunanji minister Ribbentrop, maršal Göring in druge nemške odločilne osebnosti so imele z visokim gostom važne razgovore in je bil pogoščen od najvišjih državnikov. Kjuseivanov se je poslovil od Berlina dne 7. julija zvečer. Dne 8. julija se je mudil v Münchenu, nato pa je zapustil Nemčijo skozi Salzburg in Področico. Naša vlada je poslala bolgarskemu ministrskemu predsedniku posebni vlak, s katerim se je pripeljal zadnjo nedeljo na Bled, kamor je dospel tudi jugoslovanski zunanji minister dr. Cincar-Markovič. Bolgarski ministrski predsednik je ostal na Bledu dva dni in je imel z našim zunanjim ministrom več posvetov.

Pokrovitelj Neurath imenoval nemške komisarje za češka in moravska mesta. Nemški pokrovitelj za Češko in Moravsko Neurath je imenoval nemške vladne komisarje v naslednjih čeških in moravskih občinah: v Budjevicah, Brnu, Ihlavi, Moravski Ostravi in Olomucu, in sicer v Brnu je komisar urednik Oskar Judex, v Ihlavi

dr. Leo Engelmann, v Moravski Ostravi dr. Hinner in v Olomucu dr. Czermak, dočim je glede Budjevičev protektor odobril prejšnje imenovanje komisarja Josefa Davida, ki ga je imenovala že praška vlada. Vsi občinski sveti v imenovanih občinah so razpuščeni, nove volitve pa se brez pristanka protektorja ne smejo vršiti. Vse posle občin morajo s takojšnjo veljavo prevzeti vladni komisarji.

Kako naj postane južna Tirolska čisto italijanska? Po mirovni pogodbi je pripadla južna Tirolska, v kateri živi po nemški statistiki 195.000 Nemcev, Italiji. Ta del Tirolcev si je želel vedno nazaj v Avstrijo in najbrž po priključitvi Avstrije k Nemčiji v »rajh«. Vprašanje južnotirolskih Nemcev je bilo vedno pereče in tega sta rešila v najnovejšem času Mussolini ter Hitler na najbolj enostaven način. Po angleških in švicarskih poročilih sta se Italija in Nemčija v Milanu zedinili in zavezali s pogodbo, na podlagi katere bodo vse prebivalce južnega Tirola, ki so nemškega porekla, pozvali, da se preselijo v Nemčijo. Računajo z možnostjo, da jih pojde v Nemčijo kakih 200.000, katere mislijo naseliti po južnem Koroškem, v kolikor bi bili ti Tirolci poljedelci.

Zgledi vlečejo. Zgoraj poročamo o preselitvi tirolskih Nemcev, ki so bili nad 20 let po vojni pripadniki Italije. Istočasno prihajajo iz Berlina vesti, da bo na tisoče čeških delavcev nastanjenih in zaposlenih v nemških industrijskih središčih, kjer vlada še vedno pomanjkanje delavcev. V teku so že tudi pogajanja med Nemčijo in voditeljem nemške manjšine v Romuniji in na Madžarskem o vrnitvi teh Švabov v rajh.

Angleška obljuba Poljski s kraljevim pristankom. Angleški zunanji minister lord Halifax je sporočil po poljskem veleposlaniku grofu Raczinskemu poljski vladi v Varšavo, da bo nastopila Anglija z vso silo ob poljski strani, če bi Poljska menila, da so njene življenjske pravice v nevarnosti in bi si jih morala zavarovati. Za to izjavo je zaprosila angleška vlada za dovoljenje na najvišjem mestu. Ministrski predsednik Chamberlain se je podal h kralju Juriju VI. in mu povedal sklep angleške vlade glede pomoči Poljski. Razgovor s kraljem je trajal eno uro in nato je šle zunanji minister Halifax sporočil po poljskem londonskem poslaniku v Varšavo zgoraj beleženo obljubo pomoči z najvišjega angleškega mesta.

Pri Kantonu presenečeni Japonci. Poročali smo že, da so izkrcali Japonci v pristanišču Svatov številne čete, s katerimi so začeli proti Kitajcem novo ofenzivo, ki bi naj preprečila kitajski armadi preskrbo z vojnimi potrebščinami iz francoske Indokine. Za to prodiranje so umaknili Japonci precej vojaštva izpred važnega in od njih zasedenega obmorskega mesta Kanton. Omenjeno oslabitev so koj izrabili Kitajci za pohod na Kanton. Že pri prvem sunku so osvojile kitajske čete Jangčiov ob železniški progi Kanton-Hankov. Po angleških poročilih so bile kitajske predstraže 4. julija 11 milj pred Kantomom. Mesta Sinkaj, Lientang in Ventang so Kitajci zopet zavzeli. Z druge strani se poroča, da so Kitajci dosegli že Siakang, 7 milj pred Kantomom. Ob železniški progi Peking-Hankov, in sicer vzhodno od Tingsiena, trajajo že teden dni srditi boji med kitaj-